סידור ספרד — סדר אמירת קרבן פסח

סדר אמירת קרבן פסח

בזמן שבית המקדש היה קיים, הפסח היה נשחט בי"ד בניסן אחר תמיד של בין הערבים, ועל כן עד שישלמו פרים שפתינו ראוי לכל הירא וחרד על דבר ה' לעסוק בסדר קרבן פסח אחר תפלת מנחה שהיא נגד תמיד של בין הערבים, וזה סידורו:

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים. אַתָּה צִוִּיתָנוּ לְהַקְרִיב קָרְבַּן הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְלִהְיוֹת כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּים בְּדוּכָנָם וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם קוֹרְאִים אֶת הַהַלֵּל, וְעַתָּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבָטַל הַקָּרְבַּת הַפֶּסַח. וְאֵין לָנוּ לֹא כֹהֵן בַּעֲבוֹדָתוֹ וְלֹא לֵוִי בְּדוּכָנוֹ וְלֹא יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדוֹ. וְאַתָּה אָמַרְתָּ וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ. לָכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיֵּהֵא שִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ חָשׁוּב וּמְקֻבָּל וּמְרָצֶה לְפָנֶיךָ כְּאִלּוּ הִקְרַבְנוּ אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ וְעָמַדְנוּ עַל מַעֲמָדוֹ וְדִבְּרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר וְהַלֵּל לְהוֹדוֹת לַיְהוָה וְאַתָּה תְּכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנוֹ וְנַעֲלֶה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ כָּאָמוּר:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר: הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: דַּבְּרוּ אֶל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת שֶׂה לַבָּיִת: וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ עַל הַשֶּׂה: שֶׂה תָמִים זָכָר בֶּן שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים תִּקָּחוּ: וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם: וְלָקְחוּ מִן הַדָּם וְנָתְנוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וְעַל הַמַּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם: וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל מְרֹרִים יֹאכְלֵהוּ: אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ: וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ: וְכָכָה תֹּאכְלוּ אֹתוֹ מָתְנֵיכֶם חֲגֻרִים נַעֲלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמַקֵּלְכֶם בְּיֶדְכֶם וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן פֶּסַח הוּא לַיהוָה:

הגאון מהריעב"ץ זצ"ל הרבה להשיג על אמירת סדר הקרבן פסח שבסדר היום והעלה שכך צריך לומר:

כַּךְ הָיְתָה עֲבוֹדַת קָרְבַּן פֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר בְּנִיסָן, אֵין שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ אֶלָּא אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, עֶרֶב פֶּסַח בֵּין בְּחוֹל בֵּין בְּשַׁבָּת הָיָה הַתָּמִיד נִשְׁחַט בְּשֶׁבַע וּמֶחֱצָה, וְקָרֵב בִּשְׁמוֹנָה וּמֶחֱצָה, וְאִם חָל עֶרֶב פֶּסַח לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת הָיוּ שׁוֹחֲטִין אוֹתוֹ בְּשֵׁשׁ וּמֶחֱצָה וְקָרֵב בְּשֶׁבַע וּמֶחֱצָה וְהַפֶּסַח אַחֲרָיו, כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה בְּנֵי בֵיתוֹ הַגְּדוֹלִים וְהַטְּהוֹרִים וְנִמּוֹלִים (וּכְשֵׁם שֶׁמִּילָתוֹ מְעַכֶּבֶת מִלַּעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּמִלֶּאֱכוֹל בּוֹ, כַּךְ מִילַת בָּנָיו הַקְּטַנִּים וּמִילַת עֲבָדָיו בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים וּטְבִילַת אִמָּהוֹתָיו מְעַכֶּבֶת) כָּל שֶׁיָּכוֹל לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם בְּשָׁעַת שְׁחִיטַת הַפֶּסַח חַיָּב בְּקָרְבַּן פֶּסַח:

מְבִיאוֹ מִן הַכְּבָשִׂים אוֹ מִן הָעִזִּים זָכָר תָּמִים בֶּן שָׁנָה (אֵינוֹ טָעוּן סְמִיכָה) וְשׁוֹחֲטוֹ בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה אַחַר גְּמַר עֲבוֹדַת תָּמִיד הָעֶרֶב וְאַחַר הַטָּבַת הַנֵּרוֹת, וְאֵין שׁוֹחֲטִין הַפֶּסַח וְלֹא זוֹרְקִין הַדָּם וְלֹא מַקְטִירִין הַחֵלֶב עַל הַחָמֵץ (אֲפִילּוּ הָיָה כַּזַּיִת בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל אֶחָד מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה בְּשָׁעַת אַחַת מֵהָעֲבוֹדוֹת שֶׁל קָרְבַּן פֶּסַח, הוּא לוֹקֶה וְהַפֶּסַח כָּשֵׁר):

שָׁחַט הַשּׁוֹחֵט (אפילו זר) וְקִבֵּל דָּמוֹ כֹּהֵן שֶׁבְּרֹאשׁ הַשּׁוּרָה בִּכְלִי שָׁרֵת וְנוֹתֵן לְחֲבֵירוֹ, וְחֲבֵירוֹ לְחֲבֵירוֹ, כֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ זוֹרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוֹד וְחוֹזֵר הַכְּלִי רֵיקָן לְחֲבֵירוֹ וְחֲבֵירוֹ לְחֲבֵירוֹ, מְקַבֵּל אֶת הַמָּלֵא וּמַחֲזִיר אֶת הָרֵיקָן, וְהָיוּ הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים שׁוּרוֹת וּבְיָדֵיהֶם בָּזִיכִין שֶׁכּוּלָּן כֶּסֶף אוֹ כּוּלָּן זָהָב וְלֹא הָיוּ מְעוּרָבִים, וְלֹא הָיוּ לְבָזִיכִין שׁוּלַיִם שֶׁלֹּא יַנִּיחוּם וְיִקָּרֵשׁ הַדָּם, אַחַר כַּךְ תּוֹלִין אֶת הַפֶּסַח בְּאוּנְקָלָיוֹת (אוֹ בְּמַקָּלוֹת דַּקִּים מִנִּיחַ עַל כִּתְפּוֹ וְעַל כֶּתֶף חֲבֵירוֹ, תּוֹלֶה) וּמַפְשִׁיט אוֹתוֹ כּוּלּוֹ (וּבְשַׁבָּת עַד הַחָזֶה וּמִשָּׁם לְמַטָּה שָׁקַל לֵיהּ בְּבַרְזָא) וְקוֹרְעִין בִּטְנוֹ וּמוֹצִיאִין אֵימוּרִים הַחֵלֶב שֶׁעַל הַכֶּרֶס וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת וְחֵלֶב שֶׁעֲלֵיהֶן וְהָאַלְיָה, אִם הָיָה מִמִּין הַכְּבָשִׂים לְעוּמַת הֶעָצֶה, נוֹתֵן בִּכְלִי שָׁרֵת וּמוֹלְחָן וּמַקְטִירָן הַכֹּהֵן עַל הַמַּעֲרָכָה, חֶלְבֵי כָּל זֶבַח וְזֶבַח לְבַדּוֹ, בְּחוֹל בַּיּוֹם, וְלֹא בַּלַּיְלָה שֶׁהוּא יוֹם טוֹב, אֲבָל אִם חָל עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבָּת מַקְטִירִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה, וּמוֹצִיא קָרָבָיו וּמְמַחֶה אוֹתָן עַד שֶׁמְּסִיר מֵהֶן הַפֶּרֶשׁ (כְּדֵי שֶׁיְּהוּ נְקִיִּים כְּשֶׁצּוֹלֶהוּ עִמָּם), שְׁחִיטָתוֹ וּזְרִיקַת דָּמוֹ וּמִיחוּי קְרָבָיו וְהֶקְטֵר חֲלָבָיו דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת, וּשְׁאָר עִנְיָנָיו אֵין דּוֹחִין:

בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת הַפֶּסַח נִשְׁחַט, וְאֵין כַּתַּ פְּחוּתָה מִשְּׁלֹשִׁים אֲנָשִׁים, נִכְנְסָה כַּתּ אַחַת נִתְמַלְאָה הָעֲזָרָה, נוֹעֲלִין אוֹתָהּ, וּבְעוֹד שֶׁהֵן שׁוֹחֲטִין וּמַקְרִיבִין, הַלְוִיִּם קוֹרִין אֶת הַהַלֵּל, אִם גָּמְרוּ קוֹדֶם שֶׁיַּקְרִיבוּ אֶת כֻּלָּם, שָׁנוּ, אִם שָׁנוּ, שָׁלְשׁוּ, עַל כָּל קְרִיאָה תָּקְעוּ הֵרִיעוּ וְתָקְעוּ, גָּמְרָה כַּתּ אַחַת לְהַקְרִיב, פּוֹתְחִין הָעֲזָרָה יָצְאָה כַּתּ רִאשׁוֹנָה, נִכְנְסָה כַּתּ שְׁנִיָּה נֶעֱלוּ דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה, גָּמְרָה, יָצְאָה שְׁנִיָּה, נִכְנְסָה שְׁלִישִׁית, כְּמַעֲשֶׂה הָרִאשׁוֹנָה, כַּךְ מַעֲשֶׂה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית, אַחַר שֶׁיָּצְאוּ כֻּלָּן רוֹחֲצִין הָעֲזָרָה מֵלְכְלוּכֵי הַדָּם וַאֲפִילוּ בְּשַׁבָּת, אֲמַת הַמַּיִם הָיְתָה עוֹבֶרֶת בָּעֲזָרָה, שֶׁכְּשֶׁרוֹצִין לְהָדִיחַ הַרִצְפָּה סוֹתְמִין מְקוֹם יְצִיאַת הַמַּיִם וְהִיא מִתְמַלְאָה עַל כָּל גְּדוֹתֶיהָ עַד שֶׁהַמַּיִם עוֹלִין וְצָפִין וּמְקַבְּצִין אֲלֵיהֶם כָּל דַּם וְלִכְלוּךְ שֶׁבָּעֲזָרָה, אַחַר כַּךְ פּוֹתְחִין הַסְּתִימָה וְיוֹצְאִין הַמַּיִם עִם הַלִּכְלוּךְ, נִמְצָאַת הָרִצְפָּה מְנוּקָה, זֶהוּ כְּבוֹד הַבַּיִת, יָצְאוּ כָּל אֶחָד עִם פִּסְחוֹ (וְעוֹר שֶׁלּוֹ) וְצָלוּ אוֹתָם, כֵּיצַד צוֹלִין אוֹתוֹ מְבִיאִין שִׁפּוּד שֶׁל רִמּוֹן תּוֹחֲבוֹ מִתּוֹךְ פִּיו עַד בֵּית נְקוּבָתוֹ, וְתוֹלֵהוּ לְתוֹךְ הַתַּנּוּר וְהָאֵשׁ לְמַטָּה, וְתוֹלֶה כְּרָעָיו וּבְנֵי מֵעָיו חוּצָה לוֹ. וְאֵין מְנַקְּרִין אֶת הַפֶּסַח כִּשְׁאָר בָּשָׂר, בְּשַׁבָּת אֵין מוֹלִיכִין אֶת הַפֶּסַח לְבֵיתָם, אֶלָּא כַּתּ הָרִאשׁוֹנָה יוֹצְאִין בְּפִסְחֵיהֶן וְיוֹשְׁבִין בְּהַר הַבַּיִת, הַשְּׁנִיָּה יוֹצְאִין עִם פִּסְחֵיהֶן וְיוֹשְׁבִין בְּחֵיל, הַשְּׁלִישִׁית בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת, חֻשְּׁכָה יָצְאוּ וְצָלוּ אֶת פִּסְחֵיהֶן:

כְּשֶׁמַּקְרִיבִין אֶת הַפֶּסַח בָּרִאשׁוֹן, מַקְרִיבִין עִמּוֹ בְּיוֹם י"ד זֶבַח שְׁלָמִים, מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן, גְּדוֹלִים אוֹ קְטַנִּים, זְכָרִים אוֹ נְקֵבוֹת, וְהִיא נִקְרֵאת חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר, עַל זֶה נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר, וְלֹא קָבְעָה הַכָּתוּב חוֹבָה אֶלָּא רְשׁוּת בִּלְבָד, מִכָּל מָקוֹם הִיא כְּחוֹבָה מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הַפֶּסַח נֶאֱכָל עַל הַשּׂוֹבַע, אֵימָתַי מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה, בְּזְמַן שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹל, בְּטַהֲרָה, וּבְמוּעָט, וְנֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, וְדִינָהּ כְּכָל תּוֹרַת זִבְחֵי שְׁלָמִים, טְעוּנָה סְמִיכָה וּנְסָכִים וּמַתַּן דָּמִים שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע, וּשְׁפִיכַת שִׁירַיִם לַיְסוֹד, וְהוּא סֵדֶר עֲבוֹדַת קָרְבַּן פֶּסַח וַחֲגִיגָה שֶׁעָמוֹ בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן:

וצריך האדם הירא וחרד על דבר ה' לקרות אותו בזמנו שתעלה קריאתו במקום הקרבתו, וידאג על חורבן הבית ויתפלל לפני ה' בורא עולם שיבנה אותו במהרה בימינו אמן: